

Ett steg fram

Steg: Ledarutveckling steg 3

Område: Kommunikation

Tidsåtgång: 60 minuter

Material: lappar på sida 4

Syfte

Vilka möjligheter man har att delta i olika samhällsaktiviteter varierar mycket beroende på exempelvis ens hudfärg, kön och sexualitet, vilken klass man kommer ifrån och vilken funktionsförmåga man har. Syftet med den här övningen är att få syn på orättvisorna kring de fördelar och nackdelar som personer och grupper kan få av att följa respektive bryta mot normer.

Instruktion

För att genomföra övningen behöver ni tillgång till ett relativt stort och öppet rum.

Dela ut rollkorterna som finns längre ner i denna text. Be alla att läsa tyst för sig själva vad som står på de kort de tilldelats. Det är viktigt att poängtera för deltagarna att de inte får visa eller berätta om sina kort för varandra. Behöver någon läshjälp, så hjälper du till.

Be alla att fundera en stund på egen hand över sin roll: Hur bor er roll, med en eller flera personer? Vad har er roll för bakgrund? Vad gör rollen på dagarna? Vad gör den på kvällarna? Vad drömmer den om?

Be deltagarna att under tystnad placera sig på en linje bredvid varandra i rummet. Berätta för deltagarna att du kommer att läsa upp ett antal påståenden. Varje gång ett påstående stämmer in på ens roll skall man flytta fram, annars skall man stanna kvar på samma plats. Börja med att läsa upp några enklare påståenden som gruppen ska ta ställning till för att låta alla prova på hur det går till. Det kan till exempel vara påståenden som "Jag gillar vaniljglass", eller "Det bästa jag vet är slaskiga vinterdagar".

Gå sedan vidare till att läsa upp påståendena på nästa sida. Läs upp varje påstående sakta, ett i taget. Ta en paus mellan varje påstående för att ge deltagarna tid att fundera, eventuellt flytta fram och se sig omkring för att se var de andra befinner sig.

Ibland kan det underlätta för gruppen att påståendet läses upp, till exempel: "Jag har ett EU-pass", och sedan förtydligas: "Har du/din roll ett EU-pass, ska du alltså flytta framåt". När alla påståenden har lästs upp gäller det att stanna kvar på den plats man har hamnat. Be deltagarna att stå kvar eller ännu hellre sätta sig på golvet. Be deltagarna att berätta om sina roller för varandra. Låt dem diskutera med den som hamnat närmast om hur det kommer sig att de hamnat just där.

Ett steg fram

Diskussion i storgrupp

- Var något påstående oklart eller svårt att ta ställning till? Varför? Det är viktigt att diskutera hur deltagarna har förhållit sig till sina rollkort. I rollkorten finns bara en liten del av varje persons identitet med. Om det inte är utskrivet vad personen har för etnicitet, sexuell läggning, funktionsförmåga eller kön, vad lägger vi då själva in? Fråga deltagarna om hur de har tagit ställning till påståendena.
- Hur kan man som cirkelledare/förtroendevald gå vidare när man nu har fått kunskap om de fördelar och nackdelar man får i samhället? Vad kan man göra för att motarbeta dessa orättvisor när man arrangerar?

Dessa frågor är viktiga för att deltagarna ska kunna få syn på sina egna normer och föreställningar:

- Hur tog man ställning till påståendet när informationen på kortet inte var tillräcklig?
- Vilket kön gav man sin roll? Vilken hudfärg? Vilken sexuell läggning? Vilken bakgrund? Låt deltagarna berätta vad som stod på deras rollkort och vad de själva lade in.

Ett sätt att arbeta för inkludering är faktiskt att försöka ha en variation i de metoder man använder under en utbildning. På så sätt kan man tillgodose olika personers behov av varierade utbildningar.

- Vad var det som fick en att ge sin roll de egenskaperna? Låt deltagarna reflektera kring vad de tog för givet, vad de lade in i rollen och varför de gjorde det.
- Hur kändes det att ta ett steg framåt? Hur kändes det att stanna kvar?
- Vad händer när man hamnar långt bak eller långt fram? Vad ser man?
- Vad innebär det i en persons vardag att vara någon som hamnar långt fram? Vilka fördelar får man? Hur påverkar det samhället att vissa personer har fördelar gentemot andra?

Efter diskussionen har gruppen förhoppningsvis dragit slutsatser kring att alla människor inte har samma förutsättningar i samhället. Eftersom våra utbildningar genomförs i samhället betyder det att inte ens de är befriade från att människor kan få sämre möjligheter att delta än andra. Det kan handla om allt från att killar kanske pratar mer än tjejer eller att man glömmer att tillgodose behov hos personer med funktionsnedsättningar.

Låt gruppen brainstorma kring frågan:

- Vad kan man som cirkelledare göra för att bidra till ett inkluderande utbildningsklimat för alla?
- Vad kommunicerar du i ditt ledarskap? Medvetet och omedvetet.
- Vad tolkar du in hos dina deltagare?
- Hur kan du utveckla din kommunikation i mötet med andra människor?

Skriv gärna upp deltagarnas synpunkter i en mindmap på tavlan.

Ett steg fram - påståenden

Gå ett steg fram om påståendet stämmer in på din roll:

- Mina högtider har en röd siffra i almanackan.
- Ingen har frågat mig om jag är kille eller tjej.
- Jag behöver inte snåla i slutet av månaden.
- Ingen har förklarat mitt humör med att jag har mens.
- Mina möjligheter att få jobb påverkas inte negativt av vad jag heter.
- Mitt förstaspråk, min religion och min kultur respekteras i samhället som jag lever i.
- Jag reser vart jag vill utan att jag i förväg behöver ta reda på om det finns några funktionshinder på flyget, tåget eller bussen.
- Jag är inte rädd för att stoppas av polisen.
- Jag kan köpa hudfärgade plåster som liknar min hudfärg.
- Jag har aldrig blivit kallad något nedlåtande som syftar på min sexuella läggning eller mitt könsuttryck.
- Jag har aldrig blivit kallad något nedlåtande som syftar på min hudfärg eller vilken del av världen som jag kommer ifrån.
- Jag kan komma in på offentliga simhallar utan att ägna en tanke åt vilket omklädningsrum jag ska använda.
- Folk kastar sällan eller aldrig skeptiska blickar åt mitt håll när jag går på stan.
- Ingen har frågat mig var i världen jag kommer ifrån egentligen.
- Jag tog mig in i den här byggnaden och rummet utan att tänka på trösklar och trappor.
- Jag har inte haft några ekonomiska svårigheter.
- Jag har ett EU-pass.
- Jag har aldrig skämts för mitt hem eller mina kläder.
- Inga politiker eller debattörer skulle ifrågasätta min lämplighet att vara förälder.
- Jag känner att människor lyssnar på mig och tar mina åsikter på allvar.
- I närheten av där jag bor finns det ålderdomshem och ungdomsgårdar med personal som talar mitt förstaspråk.
- Jag kan besöka myndigheter utan att en tolk behöver finnas till hands.
- Jag kan gå hand i hand på stan med någon jag har ihop det med utan att få konstiga blickar.
- Varje dag kan jag läsa i tidningen om framgångsrika människor med samma hudfärg som jag själv har.
- Om jag var på besök i riksdagen skulle folk lätt kunna ta mig för en riksdagsledamot.
- Jag behöver inte leta extrapriser när jag handlar mat.
- Mina föräldrar och lärare har fått mig att känna att jag kan bli vad jag vill.
- Jag känner mig sällan rädd när jag är ute på stan om kvällarna.
- Jag bor i ett område med relativt låg arbetslöshet.
- Det är lätt att få tag på samhällsinformation på mitt förstaspråk.
- Ingen har kallat mig för lilla gumman.
- Jag är inte på min vakt när jag går förbi en grupp män sent på kvällen.
- Jag behöver inte oroa mig för att min lön är lägre än kollegornas bara på grund av mitt kön.
- Jag har aldrig behövt berätta för mina släktingar vilken sexuell läggning jag har.

Ett steg fram - roller att dela ut

Du är en judisk man i trettioårsåldern. Du är skådespelare men jobbar som vårdbiträde.

Du är gift och sitter i kommunfullmäktige. Du har tre barn och har anlitat en barnflicka. Du har dyslexi.

Du är en kille som bor i en storstadsförort. Din mamma jobbar som städare, din pappa är arbetslös.

Du är en heterosexuell tvåbarnsmamma som jobbar som säljare av kontorsmaterial. Du bor i en villa.

Du är född i en tjejkropp men har känt sen dagis att du egentligen är en kille. Dina föräldrar är lärare.

Du är en heterosexuell man som arbetar som dansare på operan. Du är uppvuxen i ett litet samhälle i södra Sverige.

Du är sjutton år, du går samhällsprogrammet på gymnasiet och har nyligen blivit förälder.

Du är dotter till en amerikansk ambassadör. Du är kristen och bor i Sverige. Du går i en skola för synskadade.

Du är en kille som har flytt med din familj från Irak. Du går i nian och drömmer om att bli läkare.

Du är singel och strax över trettio. Du är gymnasielärare och bor kvar i din hemstad på Sveriges västkust.

Du är en tjuogoettårig samisk tjej. Du jobbar på kontor och sitter i rullstol.

Du är en trettioårig kvinna. Du pluggar på universitetet och har bott i Sverige i fem år.

Du är ordförande i en partipolitisk ungdomsorganisation. Dina föräldrar kom till Sverige från Chile på 70-talet.

Du är en muslimsk tjej. Du bor med dina föräldrar som är djupt troende. Du pluggar till jurist på universitetet.

Du är en sjuttonårig tjej som inte avslutat grundskolan. Du jobbar på en snabbmatskedja.

Du är en femtonårig tjej. Du bor hemma hos dina föräldrar i en by i Västerbottens inland. Du är adopterad.

Du är en man i femtioårsåldern. Du jobbar som polis. Du har nyss skilt dig från din make.

Du är dotter till en undersköterska och studerar ekonomi på universitetet. Du spelar innebandy på fritiden.

Du lever som gömd flykting. Du bor tillsammans med din familj i ett rum i en lägenhet.

Du är en kvinna som jobbar inom vården. Du har bott i Sverige i fjorton år. Du bor med din flickvän i en förort.

Du är en vit kille på tjugofem år som pluggar på Handels- högskolan. Du spelar tennis på fritiden.